

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla dr. Papp Sándor ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek a Trinn Ügyvédi Iroda (ügyvédi iroda címe) által képviselt I. rendű alperes neve (I. r. alperes címe) I. rendű és az II. rendű alperes neve (II. rendű alperes címe) II. rendű alperesek ellen kötbér megfizetése iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2006. november 20. napján kelt 10.G.40.165/2003/71. számú részítélete ellen a felperes és az I. rendű alperes által benyújtott fellebbezések folytán meghozta az alábbi

r é s z í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság részíteletét az I. rendű alperes vonatkozásában részben megváltoztatja az alábbiak szerint.

Az I. rendű alperest terhelő marasztalás összegét 119.658.000,- (Egyszáztizenkilencmillió-hatszázötvennyolcezer) Ft-ról 59.829.000,- (Ötvenkilencmillió-nyolcszázhuszonkilencezer) Ft-ra leszállítja azzal, hogy a kamat kezdő időpontja a teljes összeg vonatkozásában 1995. augusztus 1. napja; a kamat mértékére vonatkozó és az I. rendű alperest a perköltség, valamint a le nem rótt illeték megfizetésére kötelező ítéleti rendelkezéseket helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 1.925.000,-(Egymillió-kilencszázhuszonötezer) Ft másodfokú költséget.

A Fővárosi Ítéltábla a II. rendű alperesre vonatkozó keresetet elutasító rendelkezést hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja.

Megállapítja, hogy a másodfokú eljárásban a felperesnek és a II. rendű alperesnek személyenként 1.925.000,- (Egymillió-kilencszázhuszonötezer) Ft költsége merült fel. A felperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt fellebbezési eljárási illeték összege 900.000,- (Kilencszázezer) Ft.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A fellebbezések elbírálása szempontjából irányadó tényállás szerint a **Sz. Rt.** a **KSZÜ** Vállalatból átalakulással jött létre, az 1993. július 1. napján kelt alapító okirattal.

A felperes jogelődje, az ÁVÜ értékesítésre hirdette meg a **Sz. Rt.** alaptőkéjének 50,1 %-át kitevő részvényeit. A pályázat nyertese az I. rendű alperes és az **Sz.U. Kft.** (I. rendű alperesi jogelőd) által létrehozott befektető konzorcium lett.

A vevők a pályázatukban úgy nyilatkoztak, hogy a társaság foglalkoztatási szintjét nem kívánják csökkenteni, a változó körülményeknek megfelelően létszámcsere elképzelhető, összességében azonban a foglalkoztatási szint szinten tartásával és kismértékű növelésével számolnak. A társaságok ügyvezetői külön nyilatkozatban kötelezettséget vállaltak arra, hogy a társaság foglalkoztatási szintjét megőrzik, a privatizációt követő öt évben legalább a hivatalos inflációs rátával megegyező bérfejlesztést hajtanak végre. Ezen kötelezettség teljesítését garancia- és szankciórendszerrel támasztják alá (kötvér), amelyet a megkötendő adásvételi szerződésben magukra nézve kötelezőnek ismernek el.

A felperes jogelődje és a konzorcium 1994. április 12. napján részvény(utalvány) átruházási szerződést írtak alá. Rögzítették, hogy a **Sz. Rt.** cégbejegyzése folyamatban van, így a szerződés tárgyát a részvények 50,1 %-át kitevő részvénycsomagra szóló 1 db részvényutalvány átruházása képezi. A 4.2. pont értelmében a vételár kiegyenlítésével egyidejűleg maradéktalanul átszállnak a vevőkre a részvényesi jogok. Az 5.2.c. pontban a vevők elismerték, hogy az eladó és a társaság közlése alapján a **Sz. Rt.** gazdasági, pénzügyi, piaci helyzetét jól ismerik, tisztában vannak a társaságnak a szerződés megkötésekor fennálló pénzügyi és egyéb kötelezettségeivel, tartozásaival, a társaság gépeinek, berendezéseinek műszaki állapotát felmérték, ismerik az ingatlanokon fennálló terheket és a vételárat mindezek alapján állapították meg. A 6.1.b. pontban a vevők kijelentették, hogy a részvények megszerzése után a pályázati ajánlatukban leírtaknak megfelelő foglalkoztatás-politikát követnek, azaz a társaság foglalkoztatási szintjét a privatizációt követő öt évben megőrzik, s amennyiben e kötelezettségüket megszegik, úgy minden egyes, e kötelezettség révén megszüntetett munkaviszony után haladéktalanul a hatályos minimálbér húszszorosának megfelelő összeget kötelesek fizetni az eladó vagy jogutódja részére.

A II. rendű alperes 1995. május, illetve június hónapokban megszerezte az I. rendű alperes és az **U. Kft.** üzletrészeinek 100 %-át. Az **U. Kft.** 1996. július 1-jén beolvadt az I. alperesbe, amelynek cégneve I. rendű alperes neve-re változott.

A felperes felkérésére a **P. Kft.** célvizsgálatot végzett a **Sz. Rt.**-nél a teljes munkaidőben foglalkoztatott dolgozók létszámcsökkenésének megállapítására. A **Sz. Rt.** által biztosított adatok alapján elkészített jelentés szerint 1994. március 31-től 1996. június 30. napjáig a **Sz. Rt.** dolgozóinak létszáma 1195 főről 681 főre csökkent, a redukció mértéke 514 fő. Ebből a nyomdai létszámváltozással érintett dolgozók száma 125 fő.

Az I. rendű alperes az 1997. december 30. napján tartott taggyűlésén hozott 2/1997. (XII.30.) számú határozatával hozzájárult ahhoz, hogy a II. rendű alperes átvállalja az I. rendű alperes kölcsönszerződése alapján a **K.H. Rt.**-vel szemben fennálló 629.991.000,-Ft összegű tartozását. Ezzel egyidejűleg átadta a II. rendű alperesnek a **Sz. Rt.**-ben meglévő részvénycsomagját üres forgatmánnyal ellátva, és kijelentette, hogy a tartozásátvállalás, valamint a részvények átadása után a II. rendű alperessel szemben nincs követelése.

A cégjegyzékbe 1994. június 24. napján bejegyzett **Sz. Rt.**-nek 1998. október 29. napjától a II. rendű alperes az 50,1 %-os szavazati jogot biztosító részvényese.

A **Sz. Rt.** cégbejegyzését követően a részvények hibásan lettek kinyomtatva. A jogszabályoknak megfelelő részvények újbóli kinyomtatására 2000. július 20. napján került sor.

A felperes a keresetlevelét 1998. április 8. napján nyújtotta be a Fővárosi Bírósághoz; módosított keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az I. rendű alperest összesen 161.998.000,-Ft tőke megfizetésére; ebből az összegből 119.658.000,-Ft után 1995. augusztus 1. napjától középárányosan számított -, 9.520.000,-Ft után 1997. január 1. napjától -, 20.670.000,-Ft után 1999. január 1. napjától és 3.150.000,-Ft után 1999. április 13. napjától számított törvényes kamata megfizetésére.

Kiterjesztett keresetében kérte, hogy a bíróság arra az esetre, ha az I. rendű alperestől a fenti összeg nem hajtható be, kötelezze a II. rendű alperest ugyanezen tőkeösszeg és járulékai megfizetésére.

Keresetét az I. rendű alperessel szemben a Ptk. 318. §-ára és 339. §-ára hivatkozással arra alapította, hogy az I. rendű alperes a privatizációs szerződés 6.1.b. pontját megszegve, a **Sz. Rt.**-nél a foglalkoztatási szintet nem tartotta fenn. Ennek folytán az 1994. április 31-től 1996. június 30-ig tartó időszakra a megszüntetett munkaviszonyok után számolva 119.658.000,-Ft megfizetésére köteles, míg a fennmaradó összeg az 1997-től 1999-ig történt létszámleépítések alapján jár. Keresete összegszerűségét a **P. Kft.** jelentése alapján határozta meg.

A II. rendű alperesre 2006. augusztus 3. napján kiterjesztett kereseti kérelmét a Ptk. 203. §-ára alapította arra figyelemmel, hogy az I. és a II. rendű alperesek között a **Sz. Rt.** részvényeinek átruházására létrejött megállapodás mint fedezetelvonó szerződés a felperessel szemben hatálytalan, ezért a II. rendű alperes az átruházott részvények erejéig a felperessel szemben felelősséggel tartozik.

Az alperesek ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték.

Az I. rendű alperes az 1996. december 31-ét követő - jelen elsőfokú részítélettel el nem bírált - igény vonatkozásában elévülésre hivatkozott.

Érdemi ellenkérelme szerint az 1994. április 12. napján kelt részvény(utalvány) átruházási szerződés semmis, mert az az 1988. évi VI. törvény (1988. évi Gt.) 238. §-ába ütközik. Külön hivatkozott a szerződés 6.1.b. pontjában foglalt kikötés semmisségére a Ptk. 227. § (2) bekezdése alapján, mert az - álláspontja szerint - lehetetlen szolgáltatásra irányul. E körben előadta, hogy a részvénytársaság vevői részvényesi pozícióba kerülnek, ugyanakkor a **Sz.** Rt. alapító okirata értelmében a foglalkoztatáspolitikát meghatározása a társaság igazgatóságának hatáskörébe tartozott. Így az I. rendű alperes nem is volt abban a helyzetben, hogy a foglalkoztatáspolitikáról maga döntsön.

A kikötés azért is lehetetlen, érthetetlen, illetve ellentmondó, mert a Ptk. 207. § (1) bekezdésére is figyelemmel nem értelmezhető a „foglalkoztatási szint” fogalma. Azt a felek a szerződésben nem határozták meg. Álláspontja szerint az nyilvánvalóan nem azonos az alkalmazotti létszámmal, hanem egy viszonyszám; viszonyítható pl. a társaság árbevételehez, nyereségességéhez, országos adatokhoz, de semmiképpen nem minősíthető változatlanul.

Ezen túlmenően hivatkozott a „clausula rebus sic stantibus” jogelvére is, amely szerint a szerződéskötést követően megváltozott helyzetben az I. rendű alperestől már nem volt elvárható a perbeli kikötés teljesítése, szolgáltatása lehetetlenült. E körben előadta, hogy a társaság nyereséget hozó nyomdai részlegét leválasztották a társaságtól, amely önmagában 125 munkaviszony megszűnését jelentette, valamint a társaság nagy állami megrendelői, így az APEH és az O. önálló informatikai rendszert dolgoztak ki, megszűnt a **Sz.** Rt.-vel a szerződéses viszonyuk.

Előadta, hogy a felperes maga is részvényese volt a részvénytársaságnak, a létszámcsökkentések ellen nem tiltakozott; azokat a közgyűlésen mint az éves beszámoló mellékletét megszavazta; továbbá megszavazta az igazgatósági ülésen a felperes által delegált igazgatósági tagok révén is. Ezek a döntések egyébként a **Sz.** Rt. érdekét szolgálták, mert létszámleépítés hiányában a társaság csődbe ment volna.

Az elsőfokú bíróság az 1999. június 14. napján kelt 25.G.75.406/1998/17. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította. Döntését azzal indokolta, hogy az 1994. április 12-én megkötött részvény(utalvány) adásvételi szerződés időpontjában a **Sz.** Rt. cégbejegyzésére még nem került sor, a részvénytársaságnak nem voltak részvényei, a részvényutalvány átruházása pedig az 1988. évi Gt. 238. § (1) bekezdésébe ütközik.

A felperes fellebbezése folytán a Legfelsőbb Bíróság a 2003. január 13. napján kelt Gf.II.32.829/2001/3. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította. A jogerős végzés indokolása szerint a szerződés nem ütközött az 1988. évi Gt. 238. §-ába, mert az 1992. évi LIV. törvény 40. § (4) bekezdése módosított arra, hogy az ÁVÜ a cégbejegyzést megelőzően a vállalati vagyonmérleg szerinti vagyon tekintetében a tagsági, részvényesi jogokat értékesítse. A megkötött

szerződés alapján pedig igényelhetette, hogy az átalakulással létrejövő társaság a vevő nevére szóló részvényutalványt állítson ki.

A megismételt eljárás vonatkozásában előírta annak vizsgálatát, hogy a perbeli szerződés egésze, illetve annak 6. pontja más okból nem semmis-e, és ha semmisség, illetve részleges semmisség nem állna fenn, a felperes követelése teljes egészében vagy részben megalapozott-e.

A felperes a megismételt eljárásban terjesztette ki a keresetét a II. rendű alperesre, valamint emelte fel a 2006. december 31-ét követő időszakra igényelt összeggel.

Az I. rendű alperes az alapeljárásban előadott érdemi védekezését változatlan tartalommal fenntartotta azzal, hogy álláspontja szerint a Legfelsőbb Bíróság határozata téves, ugyanis a **Sz.** Rt. részvényeit az I. rendű alperes nem az átalakulással egyidejűleg, hanem azt követően szerezte meg, ezért az 1992. évi LIV. törvény 40. § (4) bekezdése nem alkalmazható.

A II. rendű alperes jogi képviselője ellenkérelmében elsődlegesen elévülésre hivatkozott, másodlagosan érdemben kérte a kereset elutasítását.

Kifejtette, hogy a **Sz.** Rt. részvényei az I. rendű alperesnek a **K.H.** Rt.-nél fennálló E-hitel fedezetéül szolgáltak, ezért azok nem képezhették egyidejűleg a felperesi követelés fedezetét is. A részvényeket egyébként óvadékként letétbe is helyezték. Vitatta a II. rendű alperes rosszhiszeműségét és hivatkozott az 1/2002. Polgári jogegységi határozatra, valamint a BH 2005/111. szám alatt közzétett eseti döntésre.

Alperesek egyidejűleg beszámítási kifogást is előterjesztettek.

Az elsőfokú bíróság a 2006. november 20. napján kelt 10.G.40.165/2003/71. számú részítéletében kötelezte az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 119.685.000,-Ft-ot és a határozat rendelkező részében meghatározott részösszegek után az egyes munkaviszonyok megszűnésének időpontjától számított törvényes mértékű késedelmi kamatát, továbbá 4.757.896,- Ft perköltséget; kötelezte továbbá 1.500.000,- Ft illeték megfizetésére az állam javára. Ezt meghaladóan a felperes keresetét az I. rendű alperes vonatkozásában a késedelmi kamatkövetelés kezdő időpontja tekintetében, valamint a II. rendű alperes vonatkozásában elutasította; kötelezte a felperest a I. rendű alperes javára perköltség megfizetésére.

Határozata indokolásában rögzítette, hogy részítéletével a kereseti kérelemnek az I. rendű alperessel szembeni 119.658.000,-Ft és járulékai iránti, valamint a II. rendű alperessel szembeni kereseti kérelem tekintetében döntött, míg az I. rendű alperessel szemben további 42.340.000,-Ft és járulékai iránt előterjesztett kereseti kérelem és az I. rendű alperes beszámítási kifogása tekintetében a tárgyalást elhalasztotta.

Megállapította, hogy a perbeli részvény(utalvány) átruházási szerződés 6.1.b. pontja kötbér megfizetésére irányuló kötelezettségvállalást tartalmaz.

A Legfelsőbb Bíróság jogerős végzésével egyezően úgy foglalt állást, hogy a részvény(utalvány) átruházási szerződés nem ütközik az 1998. évi Gt. 238. § (1) bekezdésébe, ezért a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján nem semmis.

Megállapította továbbá, hogy nem tekinthető a szerződés, illetve a szerződéses kikötés semmisnek a Ptk. 227. § (2) bekezdése alapján sem, amely a lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződést nyilvánítja semmissé. A lehetetlenségnek a szerződéskötés időpontjában kell fennállnia. Az utólagos lehetetlenné válás nem érinti a szerződés érvényességét, ahhoz más jogkövetkezmények fűződnek. Az I. rendű alperes kötelezettségvállalása akkor nem minősül lehetetlen szolgáltatásnak, ha az I. rendű alperesnek a **Sz**, Rt. foglalkoztatáspolitikáját meghatározó döntések meghozatalára döntő befolyása volt. Rögzítette, hogy az I. rendű alperes a **Sz**, Rt. részvényeinek többségi tulajdonosa volt. Az 1988. évi Gt., valamint a **Sz**, Rt. alapító okiratának 13.4.c. pontja szerint a foglalkoztatáspolitiká meg határozása igazgatósági hatáskörbe tartozott. Az igazgatóság tagjait a közgyűlés választja, az igazgatósági tagok többségét a többségi tulajdonos delegálja. Erre tekintettel az I. rendű alperesnek döntő befolyása volt a foglalkoztatáspolitikára az általa delegált igazgatósági tagokon keresztül, akik az igazgatóságon belül többségben voltak.

Az elsőfokú bíróság a szerződéses kikötést a Ptk. 207. § (1) bekezdése alapján értelmezve arra a következtetésre jutott, hogy az I. rendű alperes a pályázati ajánlatokban leírtaknak megfelelően a privatizációt követő öt évre vonatkozóan vállalta a foglalkoztatási szint fenntartását.

A bizonyítási teher tekintetében rögzítette, hogy az I. rendű alperest terhelte annak bizonyítása, hogy a részvény(utalvány) átruházási szerződés 6.1.b. pontjában tett nyilatkozat érvénytelen, továbbá, hogy szerződésszegést nem követett el, illetve azért nem felelős.

Ugyanakkor a felperesnek azt kellett bizonyítania, hogy az I. rendű alperes, illetve jogelődje a szerződésben vállalt kötelezettségeiket megszegték, azaz a privatizációt követő öt évben a **Sz**, Rt.-nél munkaviszonyokat szüntettek meg.

S. Gy., a **Sz**, Zrt. vezérigazgatójának tanúvallomását is figyelembe véve elfogadta a felperes által csatolt, a **P**. Kft. által készített jelentésben foglaltakat azzal, hogy azok összesített adatokat (létszámfelvétel és létszámcsökkenés) tartalmaznak.

Kifejtette, hogy az I. rendű alperes akkor mentesülhetne a kötbérfizetési kötelezettség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható, azaz a munkaviszonyok megszűnéséért nem terheli felelősség. E körben megállapította az elsőfokú bíróság, hogy ennek az I. rendű alperes nem tett eleget, mert nem tudta igazolni, hogy a munkaviszonyok rajta kívülálló okból szűntek meg. Az I. rendű alperes az eljárás során úgy nyilatkozott, hogy a létszámcsökkentések okát alátámasztó okiratok már nem lelhetők fel és további bizonyítást e körben nem ajánlott fel.

Az I. rendű alperes érdemi védekezésében hivatkozott a szerződéskötést követően beállott változásokra is, melynek jogkövetkezménye a Ptk. 241. §-a alapján az, hogy kérni lehet a bíróságtól a szerződés módosítását. A körülményekben bekövetkezett jelentős mértékű változás pedig a teljesítés lehetetlenné válását idézheti elő a Ptk. 312. §-a szerint. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a szerződés megkötését követően nem következett be olyan mértékű változás, amely a teljesítés lehetetlenné válását okozta volna. Az a tény pedig, hogy a felperes, illetve a

jogelődje által delegált igazgatósági tagok a **Sz.** Rt. foglalkoztatáspolitikájával kapcsolatos igazgatósági döntések meghozatalakor miként szavaztak, az elsőfokú bíróság álláspontja szerint nem volt alkalmas az I. rendű alperes felelősségének kimentésére.

Az I. rendű alperest ezért kötelezte a kötbér megfizetésére, a késedelmi kamat kezdő időpontját azonban a keresetben foglaltaktól eltérően, az egyes munkaviszonyok megszűnésének időpontjában határozta meg.

Nem találta viszont alaposnak az elsőfokú bíróság a II. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetet.

E körben kifejtette, hogy a szerződés hatálytalanságának megállapítása azzal a következménnyel jár, hogy a szerződéssel érintett vagyontárgy fedezeti jellege fennmarad, azaz a vagyontárgyat megszerző harmadik személy és az adós viszonyában úgy kell tekinteni, mintha a vagyónátruházási szerződést meg sem kötötték volna. Ezért a Ptk. 203. §-ában szabályozott fedezetelvonó szerződésre hivatkozva a felperes vagy megállapítási keresetet terjeszthet elő, amelyben kéri a szerződés fedezetelvonó jellegének megállapítását, vagy marasztalási keresetként annak tűrésére történő kötelezést kérhet, hogy a fedezetelvonó szerződéssel érintett vagyontárgyra az egyenes adóssal szembeni behajthatatlanság esetén a jogosult végrehajtási eljárást indíthasson. Fedezetelvonó szerződésre hivatkozással ezért pénzbeli marasztalásra irányuló kereseti kérelemnek nincs helye. Tekintettel arra, hogy a felperes a II. rendű alperessel szemben pénzbeli marasztalásra irányuló keresetet terjesztett elő, ezért azt az elsőfokú bíróság mint alaptalant elutasította.

A részítélet ellen az I. rendű alperes és a felperes nyújtottak be fellebbezést.

A felperes jogi képviselője a részítéletnek az I. rendű alperest marasztaló részét tudomásul vette és a II. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetet elutasító rendelkezés megváltoztatását kérte.

Arra hivatkozott, hogy az I. és a II. rendű alperes között a **Sz.** Rt. részvényeinek átruházására vonatkozóan létrejött szerződés a felperessel szemben hatálytalan és az I. rendű alperessel szembeni követelés behajthatatlansága esetére a II. rendű alperest az átruházott részvények értéke (629.991.000,-Ft) erejéig felelősség terheli; ennek megállapítása esetén ellene végrehajtási eljárást indíthat a felperes.

Előadta, hogy a 2006. augusztus 1-jén postára adott pontosított keresete - álláspontja szerint - érdemben megfelelt a Ptk. 203. §-ának, az elsőfokú bíróság részítéletében meghatározott feltételeknek.

Az I. rendű alperes a fellebbezésében elsődlegesen a részítélet megváltoztatását és a vele szemben előterjesztett kereset elutasítását, továbbá a felperes első- és másodfokú perköltségben való marasztalását kérte.

Másodlagosan - a létszámcsökkenés okának bizonyítatlanságára tekintettel - a részítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak újabb eljárás lefolytatására és újabb határozat hozatalára történő utasítását kérte.

Arra hivatkozott, hogy a **P.** Kft. jelentése nem vizsgálta és nem is állapította meg a **Sz.** Rt.-nél bekövetkezett létszámcsökkenés jogilag releváns okát. Nem

tartalmazza, hogy a munkaviszonyok munkáltatói vagy munkavállalói felmondás, esetleg közös megegyezés, nyugdíjazás stb. miatt szűntek-e meg. Hivatkozott **S. Gy.** tanúvallomására, amely szerint a létszámleépítés 90-95 %-ban a dolgozók kezdeményezésére, vagy a vállalaton kívüli más okból történt. Előadta, hogy a **Sz.** Rt. készített egy kimutatást, amelynek a valóságtartalmát felperes nem vitatta. Ez a kimutatás egyértelműen bizonyítja, hogy a létszámcsökkenést nem a többségi részvényes idézte elő. Tévesen állapította meg ezért az elsőfokú bíróság, hogy az I. rendű alperes nem bizonyította, hogy a munkaviszony megszűnések rajta kívülálló okból következtek be.

Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság jogellenesen megfordította a bizonyítás sikertelenségének terhét, ugyanis az alperesnek nem kell bizonyítania a perben, hogy nem szegte meg a szerződést. Ennek bizonyítása a felperes kötelezettsége. Mégis az elsőfokú bíróság az alperes terhére értékelte a létszámcsökkenés okának bizonyítatlanságát. Az alperes kötbér fizetésére csak olyan okból kötelezhető, amelyért felelős, azaz ha ő a felelős a létszámcsökkenés okáért. Az okozatosság kérdését azonban az elsőfokú bíróság nem vizsgálta. Az okozatosságot szintén a felperesnek kell bizonyítania. Ezért az elsőfokú bíróságnak azt megelőzően, hogy az I. rendű alperes felelős-e a létszámcsökkenésért, azt kellett volna vizsgálnia, hogy a létszámcsökkenést egyáltalán az I. rendű alperes okozta-e. Amennyiben ennek a bizonyítási kötelezettségének a felperes eleget tett volna, akkor terhelte volna annak a bizonyítása, hogy ez neki nem felróható.

Az I. rendű alperes felelősségét kizárja a Ptk. 342. § (2) bekezdése értelmében a felperesnek mint jogosultnak a beleegyezése is. Ha ugyanis a felperes a maga részéről a szerződésszegéssel kifejezetten egyetértett, úgy nyilvánvaló, hogy emiatt - az általa is helyeselt - szerződésszegés miatt kötbért már nem követelhet. Az igazgatósági jegyzőkönyvekből kitűnően pedig a felperes által delegált igazgatósági tagok nem emeltek kifogást a létszámcsökkentések ellen.

A felperesi közrehatás körében külön is hivatkozott a felperes 285/1997. (IV.16.) számú határozatára, amelyben a felperes igazgatósága felhatalmazta az ÁPV Rt. ügyvezetését a perbeli kötbér mérséklésére.

Utalt a kötbérfizetési kötelezettség alóli kimentés tekintetében a Gk. 18. számú állásfoglalásra.

Előadta, hogy az sem fedi a valóságot, hogy a vevők a privatizációkor teljes mértékben ismerték volna a **Sz.** Rt. vagyoni helyzetét. E körben előadta, hogy módosítási javaslat is volt a részvény(utalvány) átruházási szerződés vonatkozásában arra figyelemmel, hogy utóbb derült fény a **Sz.** Rt.-nek egy nagy összegű tartozására.

A fentieken túl, harmadlagosan a kötbér mérséklését is kérte arra figyelemmel, hogy a felperes maga is egyetértett a létszámcsökkentéssel, ezért helye lehet a kötbér mérséklésének az EBH. 2001/522. számú döntés, valamint a Ptk. 247. § (1) bekezdése alapján. A kötbérmérséklést alátámasztja az is, hogy a munkaviszonyok megszűnése mellett létszámfelvétel is történt, ami az alperes javára értékelendő.

Végül a részvény(utalvány) átruházási szerződés érvénytelensége, illetve az elévülési kifogás vonatkozásában fenntartotta az elsőfokú eljárásban általa előadottakat, hangsúlyozva, hogy azokat az elsőfokú bíróság nem értékelte.

A másodfokú bírósághoz benyújtott 3. sorszámú beadványában úgy nyilatkozott, hogy az elsőfokú eljárásban már előadta és nyilatkozattal bizonyította a létszámleépítés okát, amely - álláspontja szerint - kizárja az I. rendű alperes marasztalásának jogi alapját. E nyilatkozata alátámasztására a másodfokú tárgyaláson be kívánja mutatni a **Sz**, Rt. eredeti munkakönyv-nyilvántartását, amely az elsőfokú eljárásban tett nyilatkozat alapját képezi, és amelyből minden egyes munkavállaló tekintetében megállapítható a munkaviszony megszűnésének konkrét jogcíme. Beadványához példálózó jelleggel mellékelte a nyilvántartás három oldalának másolatát.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az I. rendű alperes fellebbezési érvelés téves jellegét, míg e körben az elsőfokú bíróság ítéleti indokolásának megalapozottságát hangsúlyozta.

Előadta, hogy a felperes jogelődje az 1992. évi LIV. törvény által megfogalmazott kötelezettségét teljesítve már a pályázati felhívásban magasabb pontszámot fogalmazott meg a minél magasabb foglalkoztatási szint megtartását valószínűsítő pályázatnak. Ezért is minősítette nyertesnek az I. rendű alperest az ÁVÜ, és kötötte meg vele a részvény(utalvány) átruházási szerződést, amelybe belefoglalták a pályázatban írtak alapján az I. rendű alperes foglalkoztatási szint fenntartásával kapcsolatos kötelezettségét.

Előadta, hogy már három hónappal az átruházási szerződés után, az 1994. július 20-i igazgatósági ülésen döntöttek a többségi részvényesek arról, hogy az évi kb. 1.000.000.000,- Ft forgalmat lebonyolító és megközelítőleg 200.000.000,- Ft nyereséget hozó leporelló-nyomdát lízingszerződéssel átadják az érdekkörükbe tartozó harmadik cégnek. A nyomdával együtt távozott a társaságtól annak 125 dolgozója is. Más ingatlanokat is értékesítettek, így pl. a szervízépületet, de a befolyt vételár is kikerült a társaságból, mert a **Sz**, Rt. a nyomda bankszámláján tartott pénzeszközeit kamatmentes hitelként kölcsönadta egy, szintén a tulajdonosok érdekkörébe tartozó harmadik társaságnak. Ebből is látszik, hogy a részvénytársaság nem szorosan vett üzleti tevékenységből, hanem a vagyona feléléséből, az eszközök értékesítéséből gazdálkodott már az első üzleti évben. A kapacitás- és vagyonszökkentésnek egyéb indokok nélkül is természetes következménye a munkavállalói létszám drasztikus csökkenése. Ennek megfelelően már az első (csonka) üzleti évben 339 fővel csökkent a munkavállalók száma.

A II. rendű alperes 1995 májusában, illetve júniusában megszerezte az I. rendű alperes, illetve az **U**. Kft. üzletrészeinek 100 %-át. Az üzletrész adásvételi szerződésből egyértelműen kitűnik, hogy a II. rendű alperes is tudott a privatizációs szerződés 6.1.b. pontjában foglalt kötelezettségvállalásról és kötbérfizetési kötelezettségről; az I. rendű alperes, illetve jogelődje ugyan kezdeményezte az ÁVÜ-nél a kötbérfizetéssel kapcsolatos kikötés módosítását, illetve hatálytalanítását, azonban ezt a felperesi jogelőd elutasította. 1995 végére már 598 fővel csökkent az alkalmazotti létszám, holott ekkor még a nagy volumenű APEH, TB és **O**. megbízások megvoltak. A II. rendű alperes 1996. április 22-én kelt levelében maga is kérte a privatizációs szerződés 6.1.b. pontjának hatálytalanítását. Ebben a levélben úgy nyilatkozott, hogy a **Sz**, Rt. jelenlegi válságos helyzetét az

előző tulajdonosok magatartása idézte elő. Hangsúlyozta, hogy az I. rendű alperes felperessel szembeni felelőssége a szerződésszegés szabályain alapul.

Vitatta az I. rendű alperes fellebbezésének azt az érvelését is, amely szerint az I. rendű alperes kimentésére szolgál az, hogy az ÁVÜ által delegált igazgatósági tagok is hozzájárultak a létszámleépítéshez. E körben azt hangsúlyozta, hogy ezeken az igazgatósági üléseken - a jegyzőkönyvek tanúsága szerint - nem voltak jelen az ÁVÜ delegáltjai, de az sem állapítható meg ezekből a jegyzőkönyvekből, hogy a döntéshez támogató szavazatot adtak volna le. Sőt a létszámleépítésről alakszerű határozatok sem születtek. Nincs tehát a Ptk. 342. § (1) bekezdés szerint minősíthető beleegyező nyilatkozat, figyelemmel arra is, hogy az ÁVÜ által delegált igazgatósági tagok nem voltak az ÁVÜ mint jogi személy cégjegyzésre jogosult képviselői. Az ÁVÜ cégszerűen, illetve anélkül sem tett soha olyan beleegyező nyilatkozatot, amely a károkozást, a munkahelyek megszűnését elfogadná. A Ptk. 342. § (2) bekezdése a károsulti beleegyezésen túl azt is tartalmazza, hogy akkor nem jár kártérítés, a károkozás társadalmi érdeket nem sért vagy veszélyeztet. A munkahelyek megszüntetése pedig egyértelműen társadalmi érdeket sért. Álláspontja szerint a kötbér mérséklésére sincs megfelelő alap.

Az I. rendű alperes a másodfokú tárgyaláson felmutatta a **Sz**, Zrt. perbeli időszakra vonatkozó munkakönyv-nyilvántartó könyvét; előadta, hogy ennek előterjesztésére az elsőfokú eljárásban azért nem került sor, mert a felperes a **Sz**, Rt. által készített és az I. rendű alperes részéről az elsőfokú eljárásban írásban benyújtott nyilatkozatot, amely az egyes munkaviszonyok megszűnésének okait tartalmazza, nem vitatta.

A II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében a részítélet rá vonatkozó rendelkezésének helybenhagyását kérte, amely azért is megalapozatlan, mert a követelés elévült, valamint az alperesek között létrejött részvény(utalvány) átruházási szerződés nem minősülhet fedezetelvonó szerződésnek.

A felperes, az I. rendű alperes jogi képviselője által a másodfokú tárgyaláson bemutatott munkakönyv-nyilvántartás adatait nem vitatta. Fenntartotta azonban az elsőfokú eljárás során már részletesen kifejtett álláspontját, amely szerint jelen perben nincs jogi relevanciája annak, hogy az egyes munkaviszonyok milyen okból szűntek meg, figyelemmel arra, hogy az I. rendű alperes a foglalkoztatási szint fenntartására vállalt kötelezettséget.

Álláspontja szerint ez azt jelenti, hogy az I. rendű alperesnek a - bármely okból - megszűnt munkaviszonyok pótlásáról gondoskodnia kellett volna.

Megállapította a Fővárosi Ítéltábla, hogy az I. rendű alperes fellebbezése részben - a kötbér mérséklése körében - alapos, a felperes fellebbezése az alábbiak szerint megalapozott.

Az elsőfokú bíróság a II. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetet azért utasította el, mert fedezetelvonó szerződés alapján nincs helye pénzbeli

marasztalásra irányuló igénynek, és a felperes a II. rendű alperessel szemben a keresetét így tartotta fenn.

Rögzíti e körben a másodfokú bíróság, hogy a felperes a 2006. augusztus 3-án 68. sorszám alatt előterjesztett, a II. rendű alperesre kiterjesztett keresete szerint az I. és a II. rendű alperes között a **Sz.** Rt. részvényeinek átruházására vonatkozóan létrejött szerződés felperessel szemben hatálytalan, ami azt jelenti, hogy a II. rendű alperest az átruházott részvények értékének erejéig felelősség terheli az I. rendű alperesnek a felperessel szemben behajthatatlan tartozásáért. Amennyiben a követelés vagy annak bármely része az I. rendű alperestől behajthatatlan, úgy arra az esetre a II. rendű alperes kötelezését kérte a behajthatatlan összeg megfizetésére; jogcímként a Ptk. 203. § (2) bekezdését jelölte meg.

Tény, hogy a részítélet hozatalát megelőző tárgyaláson a jogi képviselő bírói kérdésre úgy nyilatkozott, hogy a II. rendű alperessel szemben azt kéri, hogy abban az esetben, ha az I. rendű alperestől a fenti összeg behajthatatlan úgy kötelezze a bíróság a II. rendű alperest a kereseti kérelemnek megfelelő összeg megfizetésére.

Fellebbezésében a részítélet megváltoztatását akként kérte, hogy állapítsa meg a másodfokú bíróság, miszerint az I. és a II. rendű alperes közötti részvény(utalvány) átruházási szerződés a felperessel szemben hatálytalan és az I. rendű alperessel szembeni követelés behajthatatlansága esetére a II. rendű alperest az átruházott részvények értékének erejéig felelősség terheli, ellene ez esetben végrehajtási eljárás indítható.

Mindezek egybevetése alapján a másodfokú bíróságnak elsődlegesen abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a felperes fellebbezésében meghatározott igénye a Pp. 247. § (1) bekezdése alapján megengedett keresetváltoztatásnak minősül-e. (BH 2002/490.)

A Pp. 247. § (1) bekezdés c) pontja szerint a keresetváltoztatás tilalma nem zárja ki, hogy a fél a másodfokú eljárásban megállapítás helyett teljesítést, vagy teljesítés helyett megállapítást követelhessen (Pp. 123. §).

A BH 1999/279. szám alatt közzétett eseti döntés szerint, a bírósági gyakorlat, a másodfokú eljárásban tiltott, új keresetnek a kereset olyan módosítását tekinti, amely az érvényesített követelés jogi és ténybeli alapjának megváltoztatását eredményezi.

Értékelve a felperes nyilatkozatait, a II. rendű alperessel szemben fennálló követelés ténybeli és jogi alapjának érdemi azonosságát, a Fővárosi Ítéltábla úgy foglalt állást, hogy a felperes fellebbezésében hivatkozott igény nem minősül a másodfokú eljárásban tiltott, új keresetnek.

Mivel, az elsőfokú bíróság a részítéletben kifejtett jogi álláspontjára tekintettel nem vizsgálta a keresetet, így a II. rendű alperes elévülési kifogását sem, (e körben a felperes további határidőt kért nyilatkozatának előterjesztésére); a II. rendű

alperessel szemben előterjesztett keresetet elutasító rendelkezést a másodfokú bíróság nem bírálhatta felül, ezért azt hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

Megállapította a Fővárosi Ítéltábla, hogy az elsőfokú bíróság az I. rendű alperessel szemben előterjesztett kereset részítélettel elbírált része tekintetében a tényállást helyesen állapította meg és érdemben helytálló jogi következtetéssel marasztalta az I. rendű alperest kötbér megfizetésében.

Az I. rendű alperes fellebbezése kapcsán rögzíti a másodfokú bíróság, hogy osztotta az elsőfokú bíróság azon álláspontját, hogy sem a részvény(utalvány) átruházási szerződés egésze, sem annak 6.1.b. pontjában foglalt rendelkezései nem minősülnek semmisnek.

Az elsőfokú bíróság a Legfelsőbb Bíróság jogerős határozatában kifejtettekkel azonos indokok alapján állapította meg, hogy a szerződés nem ütközik az 1988. évi Gt. 238. § (1) bekezdésébe.

A Fővárosi Ítéltábla rámutat a fellebbezésben is fenntartott I. rendű alperesi érvelés kapcsán arra, hogy az 1992. évi LIV. törvény 40. § (4) bekezdése nem értelmezhető úgy, hogy az kizárólag a privatizációval egyidejűleg megvalósuló részvényesi jogok értékesítésére vonatkozik.

E rendelkezés szerint az átalakulással létrejövő gazdasági társaság cégbejegyzését megelőzően a Vagyonügynökség jogosult a vállalati vagyonmérleg szerinti vagyon tekintetében a tagsági (részvényesi) jogok gyakorlására és e jogok értékesítésére.

A **Sz**, Rt. állami vállalatból átalakulással létrejövő gazdasági társaság, amelynek részvényesi jogait a felperes jogelődje a társaság cégbejegyzését megelőzően értékesítette. Eljárása az 1992. évi LIV. törvény 40. § (4) bekezdésének ezért megfelelt.

Helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság azt is, hogy a kötbérre vonatkozó megállapodás nem tekinthető lehetetlen szolgáltatásnak.

Az elsőfokú bíróság e körben is okszerű indokolását a másodfokú bíróság kiegészíti azzal, hogy a **Sz**, Rt. alapító okirata szerint a 3-11 tagból álló igazgatóságban, az I. rendű alperes által sem vitatottan, a felperes által delegált három igazgatósági taghoz képest az I. rendű alperes által delegált tagok többségben voltak. Ugyanakkor az alapító okirat 12.1. pontja szerint a közgyűlés magához vonhatta az igazgatóság, illetve a vezérigazgató hatáskörébe tartozó kérdésekben való döntést. Ezáltal a többségi befolyással rendelkező I. rendű alperes részére a jogi keret biztosított volt ahhoz, hogy a szerződésben vállalt kötelezettségét betartsa, a **Sz**, Rt. foglalkoztatáspolitikáját meghatározza.

Tény, hogy a szerződésszegés megállapítása kapcsán, az eljárás során a peres felek között végig vitás volt a szerződésben meghatározott „foglalkoztatási szint” értelmezése.

Az I. rendű alperes jogi képviselőjének egyik lényegi fellebbezési hivatkozása szerint, az I. rendű alperes nem tehető felelőssé a munkaviszony megszűnésekért; kiemelten azokért, amelyeket nem a társaság kezdeményezett.

A másodfokú bíróság e körben a felperes álláspontját fogadta el, amely szerint a foglalkoztatási szint fenntartására vonatkozó I. rendű alperesi kötelezettségvállalás - a szó nyelvtani jelentése alapján is - azt jelenti, hogy az I. rendű alperes a szerződéskötéskor meglévő alkalmazotti létszámot „nagyságrendjében” volt köteles megőrizni.

Ezért a Fővárosi Ítéltábla álláspontja szerint nincs jogi relevanciája jelen perben annak, hogy az egyes munkaviszonyok milyen okból szűntek meg.

Az I. rendű alperes akkor tett volna eleget a szerződésben vállalt kötelezettségének, ha a bármely okból megszűnt munkaviszony(-ok) alapján a munkahely(-ek) fenntartásáról gondoskodik, pótolva szükség szerint az alkalmazotti létszámot; vagyis olyan üzletpolitikát folytat, amely lehetővé teszi a pályázatában is vállalt foglalkoztatási szint megtartását.

A P. Kft. által készített jelentésből pedig egyértelműen megállapítható, hogy a foglalkoztatási szint fenntartása nem valósult meg a perbeli időszakban, az alkalmazotti létszám 1195 főről 681 főre csökkent; az I. rendű alperes a jelentés számszerűségét nem vitatta.

Mindezek alapján érdemben nem találta alaposnak a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság részítéletének hatályon kívül helyezésére irányuló másodlagos fellebbezési kérelmet.

E körben alappal hivatkozott ugyanakkor az I. rendű alperes a fellebbezésében arra, hogy az elsőfokú bíróság tévesen rögzítette határozata indokolásában, hogy az I. rendű alperest terheli annak bizonyítása, hogy nem követett el szerződésszegést.

A fentebb kifejtettek szerint azonban a felperes bizonyította, hogy az I. rendű alperes - szerződéses kötelezettségvállalását megszegve - nem tartotta fenn a Sz, Rt. foglalkoztatási szintjét; a hivatkozott időszakban az alkalmazotti létszám jelentősen, csaknem a felére csökkent.

Így, érdemben megalapozottan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a perbeli megállapodás 6.1.b. pontjában meghatározott kötelezettségét az I. rendű alperes nem teljesítette szerződésszerűen (Ptk. 246. § (1) bek.); helyesen rögzítette az elsőfokú bíróság határozatában azt is, hogy az I. rendű alperes ezért akkor mentesülhet a kötbérfizetési kötelezettsége alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el ahogy az az adott helyzetben elvárható (Ptk. 246. § (1) bekezdés, 318. §, 339. § (1) bekezdés).

E körben az alperes további körülményekre: a nyomda eladásával együttjáró létszámcsökkenésre, a nagy állami megrendelők elvesztésére mint rajta kívülállók, a teljesítést gátló, illetve lehetetlenné tevő körülményekre, valamint hangsúlyozottan a

felperesi jogelődnek a létszámcsökkenéssel kapcsolatos beleegyező, támogató magatartására is hivatkozott.

A Fővárosi Ítéltábla egyetértett az elsőfokú bíróság részítéletében foglaltakkal, amely szerint a szerződés megkötését követően olyan mértékű lényegi változás nem következett be, amely a fentebb rögzített okokra is figyelemmel az I. rendű alperesi teljesítés ellehetetlenüléséhez vezetett volna.

Ezért a másodfokú bíróság azt vizsgálta, hogy a kötbér mérséklésének fennállnak-e a feltételei.

Az e körben kialakult bírói gyakorlat értelmében a kötbérkövetelés elutasítására vonatkozó ellenkérelem magában foglalja a kötbér mérséklése iránti kérelmet is.

Az I. rendű alperes a fellebbezésében már kifejezetten kérte is a kötbér mérséklését, esetleges marasztalása esetére.

A joggyakorlatot alapvetően meghatározó GK.17. számú állásfoglalás szerint általában akkor van helye a kötbér mérséklésének, ha szerződésszegés folytán számottevő kár nem keletkezett és olyan körülmények forognak fenn, amelyek a szerződésszegő fél egyébként felróható magatartását - figyelemmel a szerződésszegés tárgyi súlyára és az adott szerződés teljesítéséhez fűződő népgazdasági érdekre - enyhébben megítélhetővé teszik.

Az I. rendű alperes a kötbér mint kártérítési átalány fizetési kötelezettsége alóli mentesülése kapcsán a Ptk. 342. § (2) bekezdésére hivatkozott, amely szerint nem jár kártérítés, ha a kárt a károsult beleegyezésével okozták és a károkozás társadalmi érdeket nem sért vagy veszélyeztet.

A felperes ugyanakkor e rendelkezés második fordulatát hangsúlyozta, miszerint a munkahelyek megszüntetése nyilvánvalóan sérti a társadalom érdekeit, ezért az I. rendű alperes e kimentési okra nem hivatkozhat.

Nem lehet vitás a másodfokú bíróság álláspontja szerint, hogy társadalmi érdek a munkahelyek megőrzése.

Kétségtelenül e társadalmi érdeket szolgálta a perbeli privatizációs szerződésbe is belefoglalt, a foglalkoztatási szint fenntartására vonatkozó kötelezettségvállalás.

A felperesi jogelőd az alperesi pályázatban szereplő kötelezettségvállalást is értékelve nyilvánította ezt a pályázatot nyertesnek; így nem vitatottan ezen alapult a perbeli szerződéses kikötés is.

Rámutat azonban a Fővárosi Ítéltábla arra, hogy társadalmi érdek fűződik ahhoz is, hogy a felperes (illetve a felperesi jogelőd) mint az állam tulajdonosi jogait gyakorló jogi személy, az általa megkötött szerződések betartását elősegítse, és úgy járjon el, hogy azzal biztosítsa az I. rendű alperes szerződéses kötelezettségének teljesítését, illetve az esetleges szerződésszegő magatartás ellen haladéktalanul fellépjen.

Az iratok között - egyebek mellett - rendelkezésre állnak a **Sz. Rt.** perbeli időszakban tartott igazgatósági üléseiről felvett jegyzőkönyvek is.

Ezekből - példálózó jelleggel - az alábbiakat emeli ki a másodfokú bíróság.

Az 1994. július 19-i igazgatósági ülésen terjesztette elő **E. Á.** a leporello nyomda értékesítését tartalmazó előterjesztést; azt az igazgatóság tagjai egyhangúlag fogadták el. Az ülésen a felperes részéről két igazgatósági tag **E. I.** és **K.M.** jelen voltak, a szintén ÁVÜ-delegált **H.J.** előzetesen bejelentette a távollétét (a nyomda értékesítésével járt együtt 125 munkaviszony megszűnése).

Az 1996. február 14-i igazgatósági ülésen felmerült a létszámleépítéssel kapcsolatosan az ÁPV Rt. részéről történő szankcionálás lehetősége. Napirenden kívül felvetették, hogy el kellene érni az ÁPV Rt.-nél, hogy 550 fős létszámgig ne érvényesüljön a szankció. Az igazgatósági ülésen jelenlévő **Gy. A.** (az ÁVÜ delegáltja) erre úgy nyilatkozott, hogy szerinte is szükséges lépéseket tenni az ÁPV Rt. felé, de ő is egyetért a cég stabilizálásához szükséges létszámleépítéssel.

Rámutat e körben a másodfokú bíróság, hogy a felperes saját mulasztására alappal nem hivatkozhat, miszerint nem volt jelen minden igazgatósági ülésen általa delegált tag.

Tény, hogy a fentebb hivatkozott döntések meghozatalakor az ÁVÜ részéről is jelen volt igazgatósági tagok kifejezetten egyetértettek a foglalkoztatási szintet csökkentő I. rendű alperesi céllal.

Végül rögzíti a másodfokú bíróság, hogy annak sincs jogi relevanciája, hogy az ÁVÜ-nek az adott igazgatósági tagok cégjegyzésre jogosult képviselői voltak-e.

A vonatkozó és hatályos jogszabályok szerint az igazgatósági tagok jelölésével a felperes, illetve jogelődje az államnak az Rt.-ben fennálló tulajdonosi jogait gyakorolta, az állam részvényesi érdekeinek érvényesítése céljából az ügyvezetésben. Nyilatkozatuk érvényességét ezért - cégjegyzési jogosultságuk hiányára hivatkozással - a felperes jóhiszeműen nem vitathatja.

Az I. rendű alperes hivatkozott az igazgatósági üléseken tanúsított felperesi egyetértő magatartáson túl arra is, hogy az átruházási szerződésnek több módosítási javaslata is született, amelyek egyebek mellett érintették - azt jelentősen mérsékelve - az I. rendű alperes kötbérfizetési kötelezettségét is.

Értékelte a Fővárosi Ítéltábla, hogy bár ezeket végül cégszerűen nem írták alá, de született például az ÁPV Rt. igazgatóságának egy határozata (285/1997. (IV.16.), F/25/3. számú melléklet), amelyben az ÁPV Rt. igazgatósága felhatalmazta az ügyvezetést a **Sz. Rt.** privatizációs szerződésében írt foglalkoztatási kötelezettség teljesítésének elmaradása miatt járó kötbér mérséklésére, meghatározva a kötbér alapját, az I. rendű alperesre nézve lényegesen kedvezőbben és annak szintén jelentősen csökkentett mértékét.

Tény, hogy a kereset benyújtásáig - a rendelkezésre álló adatok szerint - egy alkalommal sem szólította fel az I. rendű alperest a teljesítésre.

A másodfokú bíróság - szemben az elsőfokú bíróság részítéletében kifejtettekkel - megállapította, hogy a kötbér mérséklésének helye van; a GK.17. számú állásfoglalásban megfogalmazott körülmények jelen ügyben megállapíthatók voltak arra is figyelemmel, hogy az I. rendű alperes alappal feltételezhette a kereset benyújtásáig, hogy a felperes a kötbérigényét nem fogja feltétlenül érvényesíteni, a foglalkoztatási szintre vonatkozó szerződéses kikötést nem tekinti olyan meghatározó jelentőségűnek, mint a perbeli szerződés aláírásakor.

Végül szintén értékelte a Fővárosi Ítéltábla a gazdasági környezet megváltozására vonatkozó alperesi előadást is.

A kötbér mérséklése körében azonban a nyomda lízingbe adását nem tudta figyelembe venni, mivel az szintén részvényesi döntés volt; az állami megrendelők elvesztése azonban valóban befolyásolhatta a létszámleépítést.

Az I. rendű alperes azonban nem jelölte meg pontosan a megrendelések elvesztésének az időpontját. Szintén az igazgatósági jegyzőkönyvek közül az 1995. november 16-i jegyzőkönyvből a másodfokú bíróság azt tudta megállapítani, hogy az O. a szerződéses viszonyt 1995. november 1-jével mondta fel. Ezt összevetve a P.-jelentésben foglaltakkal az is megállapítható, hogy a létszámcsökkentés túlnyomó része ezt megelőző időszakra esett. Már 1994-ben 310 fővel csökkent a dolgozói létszám. A közvetlen ok-okozati összefüggés hiányában a megváltozott piaci körülményeket ezért szintén csak a kötbér mértékét befolyásoló tényezőként értékelte a Fővárosi Ítéltábla.

A Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 206. §-ának (1) bekezdésében meghatározott jog, vagyis a bizonyítékok összességében való értékelése, és az ügy meggyőződés szerinti elbírálása a másodfokú bíróságot is megilleti, ezért a másodfokú bíróság a kötbér 50 %-os mértékű mérséklését látta indokoltnak figyelemmel arra is, hogy az ennél nagyobb arányú mérséklés már nem felel meg a kötbér preventív, represszív funkciójának, nemcsak a szerződési fegyelem megtartását nem szolgálná, hanem ellenkezőleg, a fegyelem lazulásának irányába hatna (GK.17. sz. állásfoglalás).

Az elsőfokú bíróság a kamat mértékének kezdő időpontját a módosított keresettől eltérően a munkaviszonyok megszűnésének időpontjában határozta meg. Az I. rendű alperesi fellebbezésre figyelemmel annak megalapozottságát is vizsgálhatta a másodfokú bíróság.

A felperes módosított keresetében középarányos kamat kezdő időpontot jelölt meg.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a kereset e tekintetben megalapozott.

A részvény(utalvány) átruházási szerződés 6.1.b. pontja úgy fogalmaz, hogy amennyiben a vevők e kötelezettségüket megszegik, úgy minden egyes, e kötelezettségek révén megszüntetett munkaviszony után haladéktalanul a hatályos minimálbér húszszorosának megfelelő összeget kötelesek megfizetni az eladó vagy jogutódja részére.

Figyelemmel a másodfokú bíróságnak a foglalkoztatási szint fogalmát értelmező álláspontjára, valamint arra, hogy a jelentésben foglaltak a munkaviszony megszűnések és az újonnan létesített munkaviszonyok összesített adatait

tartalmazza, azaz az rt. részben pótolta a megszűnt alkalmazotti létszámot, a másodfokú bíróság a középarányos időtől számított késedelmi kamatot tartotta indokoltnak arra is tekintettel, hogy az I. rendű alperes a részítélettel elbírált időszakban megszüntetett és újonnan létesített munkaviszonyok összesített adatai alapján a részítélettel elbírált teljes időszakot tekintve csökkentette a foglalkoztatási szintet.

Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság részítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta és az I. rendű alperest terhelő marasztalás összegét a rendelkező részben írtak szerint a Ptk. 247. §-a alapján leszállította és annak, valamint a tőke után a keresetben megjelölt középarányos időtől számított törvényes mértékű kamatának a megfizetésére kötelezte az I. rendű alperest.

A II. rendű alperesre vonatkozó keresetet elutasító rendelkezést a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és ebben a keretben az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

A megismételt eljárásban - annak fenntartása esetén - az elsőfokú bíróságnak elsődlegesen a II. rendű alperes elévülési kifogása tárgyában kell állást foglalnia; és ettől függően kell elbírálnia a felperes Ptk. 203. §-ára alapított igényét, azt, hogy kötelezhető-e a II. rendű alperes arra, hogy az I. rendű alperestől történő behajthatatlanság, illetve részbeni behajthatatlanság esetén tűrje a Sz, részvényekből való kielégítést.

Az I. rendű alperes által a felperes részére fizetendő perköltségre vonatkozó döntés indokai az alábbiak.

A Legfelsőbb Bíróság Pfv.VII.21.316/2005/4. számú ítéletében is megmutatkozó állandó bírói gyakorlat értelmében a kötbér mérséklése esetén részlegesen sem tekinthető pervesztesnek a fél, ha a jogalap tekintetében alapos a keresete.

Ezért a Fővárosi Ítéltábla helybenhagyta az elsőfokú bíróságnak az I. rendű alperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján teljes perköltségben marasztaló rendelkezését; egyben kötelezte a Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján, hogy fizesse meg a felperesnek az ügyvédi munkadíjból álló másodfokú költségét. Annak mértékét a 119.685.000,-Ft pertárgyérték alapján a másodfokú bíróság a kereset benyújtására tekintettel alkalmazandó 8/2002. (III.30.) IM rendelet 3. §-a alapján mérlegeléssel állapította meg; az az általános forgalmi adót tartalmazza.

A Fővárosi Ítéltábla a II. rendű alperes vonatkozásában - döntésére tekintettel - a másodfokú eljárásban felmerült költségeket, illetve a felperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt fellebbezési eljárási illeték összegét a Pp. 252. § (4) bekezdése alapján csak megállapította. Az ügyvédi munkadíjat a már fent hivatkozott IM rendelet alapján mérlegeléssel állapította meg, amely az áfát is tartalmazza.

Budapest, 2007. május 17.

álíknásné dr. Míka Ágnes sk.
a tanács elnöke

. Tibold Ágnes sk.
előadó bíró

Dr. Kurucz Zsuzsánna sk.
bíró

A kiadmány hitelél:

Bírósági tisztviselő